

Vzpomínky na Afriku

Čtrnáct let působila jako diplomatka v Africe. Přivedla ji tam dětská touha stát se druhou Joy Adamsonovou, což byla slavná spisovatelka, malířka i ochránkyně zvířat, již proslavily knihy o lvici Else, která v Keni založila několik národních parků a již se nakonec tato země stala osudnou. **ZUZANA BERANOVÁ (54)** se vydala po jejích stopách, mnohokrát však sama narazila na tvrdou africkou realitu. Jak vzpomíná na Keňu, kde ji brutálně přepadli? Co ji na příběhu Joy Adamsonové fascinuje? A proč se do Afriky neustále vrací?

▲ Letos měl premiéru dokument České televize *Zrozena pro Afriku*, v němž se Zuzana Beranová vydala po stopách Joy Adamsonové. Snímek je z natáčení u hrobu legendární Ivce Elsy. „Joy si přála, aby byl po její smrti její popel rozptýlen nad tímto hrobem. Chtěla být součástí africké divočiny, kterou tak milovala a chránila,” připomíná autorka dokumentu.

■ Co vás vedlo k tomu, vydat se po stopách Joy Adamsonové?

Po jejích stopách jsem se vydala už před dvaceti lety, protože stejně jako Joy pocházím z Opavy. Když jsem byla malá, chodila jsem každý den do školy kolem jejího rodného domu. To bylo ještě za hlubokého komunismu. Tehdy jsem se sama sebe ptala, jak se jí podařilo takhle se prosadit. Obdivovala jsem ji a tajně si přála být jako ona – jet do Afriky a psát knihy. Ale v té době to bylo stejně nepravděpodobné, jako kdybych si přála letět na Měsíc. Takže jsem toto přání odložila stranou jako dětskou fantazii. A o dvacet let později jsem měla živý sen, který mě přiměl jednat. Rozhodla jsem se, že musím do Afriky. Poslala jsem 85 žádostí na různé instituce – OSN, Červený kříž, různé dobrovolnické organizace –, ale žádná z nich nevyšla. A pak jsem si všimla inzerátu na diplomatickou akademii a přihlásila se.

■ Vzáli vás?

Ano. A moje první „vyslání“ bylo rovnou do Keni, kde Joy Adamsonová působila! Byla to neuvěřitelná náhoda. Když jsem poprvé vstoupila na keňskou půdu, byla jsem krásou této země naprosto ohromená. Tehdy mě napadlo, že i lidé v Keni by měli vědět, odkud Joy pocházela. Domluvila jsem se s keňskou správou národních parků a uspořádala výstavu nazvanou *Joy Adamsonová – inspirující dětství*. Jednou z podmínek bylo to, abych do ní zahrнула i jejího třetího manžela George Adamsona, protože bez jeho podpory by Joy nikdy nezládla to, co dokázala.

■ A co to vlastně bylo?

Joy je nejčastěji spojována s Ivicí Elsou, přírodně s gepardicí Pippou nebo levharticí

Penny. Napsala o nich knihy. Méně už se ale ví, že žila velmi skromně a veškeré výtečky z knih a z filmových práv věnovala na ochranu přírody. Byla vizionářkou, jež už tehdy chápala, že divoká zvířata nepřežijí mimo chráněná území. Proto všechny své zisky investovala do zakládání národních parků. Udělala obrovský kus práce pro zachranu africké divočiny.

■ Byla jste se v těch národních parcích podívat?

Ano, navštívila jsem všechna místa, kde Joy žila, tábořila a pracovala. Dá se říct, že jsem prošla každý čtvereční metr, kde se kdy pohybovala. Bylo to velmi intenzivní.

„Byla jsem krásou Keni naprosto ohromená.“

■ Kdy se zrodila myšlenka natočit o ní dokument?

Nejprve jsem o Joy napsala knihu *Setkání se smrtí*, později jsem z knihy vytvořila i komiks. A před dvěma lety mě oslovila Česká televize s tím, že by chtěli natočit dokument. Podílela jsem se na scénáři a stala se průvodkyní celým dokumentem. To znamená, že jsem se znovu vrátila na místa, která jsem už kdysi navštívila, ale teď jsem tam měla úplně jiné prožitky.

■ Jaké?

Se štábem České televize jsme například natáčeli v Národním parku Meru. Když jsem tam byla poprvé před dvaceti lety, byl to nebezpečný park ohrožený pytláky, skoro bez zvířete. Museli jsme se tenkrát pohybovat s ozbrojeným doprovodem. Teh-

dy jsem tam jeden celý den bloudila, když jsem hledala hrob Elsy. A teď nás přivítalo stádo sto padesáti slonů! Viděli jsme dvě stě žiraf pohromadě. Bylo to jako návrat do ráje. Stála jsem uprostřed té nádherné krajiny a cítila k Joy hlubokou úctu. Díky ní ten park existuje, díky ní tam dnes divoká zvířata žijí v bezpečí. Z Meru je dnes skrytý klenot Afriky. Kdybych mohla doporučit jedno místo, kam se vydat, radila bych zapomenout na proslavené destinace jako Masai Mara a raději zamířit sem.

■ Je složité se tam dostat?

Vůbec ne. Lidé si často myslí, že méně známé parky jsou hůře dostupné, ale není to pravda. A navíc třeba Masai Mara je tak turisticky vytížená, že vás už na letišti odchytí desítky agentů s nabídkami zájezdů. Tady si však užijete klid a neuvěřitelnou přírodu. A navíc je zde Joy v podstatě pohřbena. Vychovávala zde Ivici Elsu i gepardici Pippu, jsou tam i jejich zvířecí hroby. A Joy si přála, aby byl po její smrti její popel rozptýlen nad těmito hroby. Chtěla být součástí africké divočiny, kterou tak milovala a chránila.

■ Měla jste možnost potkat se během natáčení s lidmi, kteří Joy znali nebo jejichž příbuzní ji znali?

Tohle byla jedna z největších absurdit našeho natáčení. Když jsem kdysi psala knihu o Joy, čerpala jsem ze vzpomínek pamětníků – lidí, kteří s ní přímo spolupracovali. Měla jsem stejný plán i tentokrát. Jenže když jsme dorazili do Keni, zjistila jsem, že všichni tito lidé už zemřeli. Joy by dnes bylo 115 let, takže její vrstevníci už mezi námi nejsou. Jediný člověk, s nímž jsme se setkali a jenž ji osobně znal, byl její vrah Paul Nakware Ekai, kterého propustila za krádež. To

► Archivní snímek zachycuje Joy Adamsonovou (20. ledna 1910 Opava – 3. ledna 1980 Keňa) s její slavnou Ivicí Elsou (leden 1956 – 24. ledna 1961), kterou vychovávala.

byla opravdu zvláštní situace. Byl to poslední člověk, co ji viděl živou.

■ Jak to setkání proběhlo?

Pro mě to byl jeden z nejsilnějších zážitků. Setkala jsem se s ním dvakrát – poprvé před těmi dvaceti lety, kdy jsem za ním šla do věznice Kamithi u Nairobi, kde si odpykával doživotní trest za Joyinu vraždu. Sama bych ale povolení do věznice nikdy nezískala, proto jsem se domluvila s novinářem z keňského deníku Daily Nation, který měl oficiální povolení k rozhovoru. Šla jsem s ním jako fotografka. Novinář vraha zpovídal, já ho fotila, ale přitom jsem pečlivě poslouchala. Část rozhovoru proběhla v místním jazyce, takže jsme si pak s novinářem všechno sepsali, aby žádná informace nezmizela. Vrah byl tehdy agresivní a výbušný. Připomínal mi černého levharta – nebezpečného, divokého. Po tom setkání jsem uvěřila, že to byl skutečně on, kdo v roce 1980 v záchvatu amoku zasadil Joy sedmáct bodných ran.

■ Přiznal se k vraždě?

Ne, popíral to. Tvrdil, že on Joy nezabil. A tvrdí to dodnes, i když proti němu existovaly důkazy. Ale je pravda, že byly nepřímé. Našly se nějaké zakrvácené šaty a předměty patřící Joy. Policii dokonce sám ukázal místo, kde odhodil nůž, i když ten se nikdy nenašel. Původně mu hrozil trest smrti, právníci však dokázali, že v době vraždy nebyl plnoletý, i když ve skutečnosti byl. V Keni tehdy neexistovaly matriky, takže se jim podařilo zmanipulovat záznamy, a trest mu zmírnili na doživotí.

■ To je zvláštní, že vinu popíral, když ukazoval, kam odhodil nůž.

▲ Zuzana Beranová napsala životopis slavné ochránkyně přírody *Setkání se smrtí: Příběh opavské rodačky Joy Adamsonové* a je také autorkou komiksu o ní s názvem *Dlouhé safari z Opavy do Keni* a dalších dvou knih *Všechny vůně Afriky* a *Poslední nosorožec*.

To ano, ale mám vlastní teorii. Myslím, že on byl skutečně tím, kdo držel vražednou zbraň a bodal. Ale nejednal sám, vražda byla součástí širšího plánu. Zatímco on vraždil, někdo jiný v táboře záměrně vyladil z auta baterie, aby nikdo nemohl jet pro pomoc. Byl to pečlivě naplánovaný čin,

„Joy Adamsonová milovala a chránila africkou divočinu.“

který neodpovídá africkému přímočarému způsobu myšlení. Afričan by jednal impulzivně, ale tady byl jasně přitomen někdo, kdo dokázal přemýšlet dopředu – skutečný mozek celé operace. Mám silné podezření, že za tím stál Pieter Mawson.

■ Kdo to byl?

Joyin asistent, běloch. Mladík ze Zambie, který měl obrovské ambice. Přišel k Joy s nadějí, že společně s ní bude publikovat výzkumy a že se díky tomu proslaví. Staral se o levhartici Penny a postupně si uvědo-

mil, že odvádí většinu těžké práce, zatímco Joy už na to fyzicky nestačila. Byla na sklonku života vyčerpaná a nemocná. Měla pohmožděné ruce, pigmentové skvrny od slunce, nespočet škrábanců. Pohybovala se pomalu, vypadala unaveně. Mawson chtěl uznání, chtěl být uveden jako spoluautor jejich výzkumu, Joy mu to však odmítla. Začínal být frustrovaný, rostlo mezi nimi napětí.

■ Jak se to vyhrotilo?

Mawson požádal Joy o finanční zálohu, aby mohl na Vánoce za rodinou do Jižní Afriky. Joy byla multimilionářka, mohla mu dát peníze okamžitě. Ale místo toho ho týden za týdnem odbývala. Mohl odejít, dát výpověď, ale neudělal to – stále doufal, že se dočká uznání. Situace v táboře však gradovala, svědkové tvrdili, že se Mawson s Joy v posledních dnech intenzivně hádali. Věřím, že to nějak souviselo s její smrtí.

■ Co se s ním stalo?

Na začátku soudního sporu byl veden jako spolupachatel. Musíme si ale uvědomit, že v tom hrála obrovskou roli i politika – byl běloch. A když se podíváme na kontext

tehdejší keňské vlády, která potřebovala peníze od dárců, nemohli úplně odsoudit bělocha. Místo toho se rozhodli, že mu během soudního řízení změni status ze spolupachatele na svědka. A jakmile soud skončil, Mawson okamžitě zmizel. Vzal první letadlo a našel si práci v botswanské rezervaci Tuli Game Reserve. Nicméně přesně po roce ho našli přejetého vlastním autem. Nikde nikdo, jenom on ležel pod koly. Šířily se spekulace, že lidé, kteří věděli, co se doopravdy stalo, vykonali spravedlnost sami.

■ Musela jste při natáčení dokumentu za odsouzeným vrahem opět do vězení?

Ne, protože jakmile utichl mezinárodní rozruch kolem případu, byl vrah Paul Nkwire Ekai bezmála po 30 letech v roce 2009 v tichosti propuštěn na svobodu. Ve vězení se naučil pracovat se dřevem, stal se z něho truhlář, a dokonce byl mezi vězni předákem. Jenže venku už pro něj nebylo místo. Lidé ho znali jako vraha Joy Adamsonové a nikdo s ním nechtěl mít nic společného. Přestěhoval se na sever Keni a snažil se tam nějak přežít, ale šlo mu to velmi těžko. Zřejmě ho ve vězení mučili, protože má poškozené klouby, opuchlé a zničené. Možná se z něj to přiznání k vraždě snažili doslova vymlátit. Už to nebyl ten agresivní muž, jehož jsem viděla před 19 lety, teď jsem viděla vyčerpaného, opuštěného, zlomeného starce, který měl tak zničené ruce, že se sotva dokázal najíst. Navzdory tomu všemu se k vraždě nikdy nepřiznal. V tu chvíli se ve

mně praly dva silné pocity – hněv nad tím, že byl vrahem, a zároveň soucit s člověkem, jenž teď trpěl.

■ Měla Joy Adamsonová nějakou rodinu?

Měla tři manžele, ale z žádného manželství nikdy neměla děti. To pramenilo z nešťastné události, kdy otěhotněla se svojí první velkou láskou, s židovským bankéřem z vážené rodiny ve Vídni, ten se však bál skandálu, a tak ji poslal na potrat. Neposlal ji ale do nemocnice, nýbrž k soukromému lékaři, který to neprovedl správně. Nikdy už nemohla donosit dítě, i když později znovu otěhotněla. Její touha po mateřství se tedy přeměrovala na zvířecí miláčky. Nacházela u nich náhradní naplnění pro svůj mateřský cit.

„Joy Adamsonová byla tvrdá, rázná, nekompromisní.“

■ Ani v Česku nikoho neměla, když odsud pocházela?

Joy byla ze tří sester a tři její neteře i synovec žijí ve Velké Británii. S těmi jsem v kontaktu, a navíc nedávno navštívili Opavu. V České republice je potom ještě Richard Gessner, což je její prasynovec. Joy se ve skutečnosti jmenovala Frederike Victoria Gessner, a Richard je potomek té větve Gessnerů, která pochází z Valašských Klobouků, zatímco jiná větev žila na Opavsku.

On je tedy v současnosti její jediný žijící příbuzný v České republice.

■ Jak Joy vnímali samotní Afričané?

Velmi rozporuplně. Říkali jí „mama Joy“ nebo také „mama haraka“, což ve svahilštině znamená „rychle“. Byla nekompromisní, tvrdá, rázná. Moc se se svými podřízenými nepárala, někdy je i dost utlačovala. Dávala jim třeba podřadné maso, zatímco nejlepší kusy šly levhartici Penny. Měla velké emoční výkyvy, jež občas hraničily s hysterií. Na druhou stranu dokázala v africké divočině nejen přežít, ale také vytvořit něco hodnotného. Zasloužila se o vznik osmi národních parků, zachránila mnoho zvířat. Afričané k ní měli respekt, i když k ní necítili vyloženě náklonnost.

■ Nepomohla jí ani kniha o lvici Else?

Pomohla, protože Keňa díky ní zažila rozmach ekoturismu. Díky Elsinu příběhu se lidé začali dívat jinak na divoká zvířata, zejména na lvy. Ne jako na kořist, ale jako na obdivuhodná zvířata. Joy přispěla k tomu, že se do Afriky začalo jezdit na safari s fotoaparáty namísto pušek. Navzdory tomu, že Joy byla osobnost, jež rozdělovala – jedni ji nesnášeli a druzí obdivovali –, místní chápali, že je pro jejich zemi přínosem, a proto se s ní snažili vycházet.

■ Zná Joy Adamsonovou i dnešní mladá generace?

Bohužel už moc ne. Znají ji spíše starší lidé. Ale Joy byla skvělá malířka, a než se dostala k příběhu Elsy, věnovala se kresbám. Vytvořila přes 600 botanických a 800 kmeno-

vých kreseb, dnes jsou uloženy v Keňském národním muzeu a jsou stále vystavovány. Každý den tam chodí stovky školáků, kteří ty kresby obdivují. V době, kdy ještě neexistovala barevná fotografie, zachytila výjimečným způsobem keňské kmeny, jež dnes už možná neexistují. Je to takový obrovský dar pro budoucí generace.

■ Vy sama jste v Africe žila a pracovala mnoho let. Jaké byly vaše první dojmy, když jste poprvé přijela do Keni?

To byl opravdu zážitek, na jaký se nedá zapomenout. Vnímala jsem krásu Afriky, ale zároveň jsem rychle narazila na tvrdou realitu. A to, že když vás tam chce někdo okrást, neřekne vám „peníze, nebo život“, ale nejdříve vás zabije, a až potom zkoumá, co máte po kapsách. Je tam velká neúcta k lidskému životu. Šla jsem si tam jednou v Nairobi v neděli v poledne koupit noviny

do trafiky na místě, které bylo považováno za jedno z nejbezpečnějších – u nairobské radnice. Měla jsem u sebe jen malou kapsičku s padesáti korunami. Najednou jsem se otočila a za mnou šli tři chlapci, jimž se říká „chokoro boys“. To jsou lidé, kteří se

„Byl to doslova běh o život.“

pohybují kolem aut, hlídají je, ale když jim nedáte peníze, tak vám auto vykradou. Jakmile jsem zjistila, že mě sledují, začala jsem zrychlovat. A oni taky. A pak už to byl doslova běh o život.

■ Stihla jste utéct?

Bohužel ne. Byla jsem už téměř u auta a snažila se do něj naskočit, ale oni mě dostihli, vyzvedli mě do vzduchu a trískli se

◀ Snímek ze Zimbabwe, kde Zuzana Beranová žila v letech 2008 až 2011.

mnou o chodník. Měla jsem otřes mozku, natržený obličej, urvané víčko, několik zubů pryč. To byla šílená zkušenost, velice nepříjemná a brutální.

■ Zavolal někdo pomoc?

Ano, rychle mne naložili do auta a odvezli do nemocnice. Byla jsem úplně otřesená. Podařilo se mi ale zavolat svému kožnímu lékaři, který se o mě staral už dříve. Okamžitě přijel a ránu mi ošetřil nějakými bylinami a mastmi. Měla jsem zafačovaný obličej a nesměla na to 14 dnů sáhnout, což bylo hrozné, protože to ošklivě hnísalo. Pak se to však začalo lépešit a kůže se krásně zahojila, unikla jsem tomu, že bych měla trvalé jizvy na obličeji.

■ A co ty zuby?

To byla další komplikace, protože když mě srazili na zem, kousky zubů se mi zaryly hluboko do dásní. Musela jsem pak chodit na švédskou kliniku, kde mi zuby opravovali. Bylo to složité, protože anestezie trvala jen hodinu, ale zákrok potřeboval delší čas. Takže na konci procedury jsem začala cítit neuvěřitelnou bolest, kterou už jsem nemohla vydržet. Měla jsem z toho silné trauma. I po letech, když jsem šla na zubní implantát, to pro mě bylo psychicky náročné. Okamžitě mě to vrátilo do okamžiku toho přepadení. Nakonec jsem musela jít pod celkovou anestezii, abych to vůbec zvládla.

■ Nechtěla jste po tom přepadení z Afriky nadobro pryč?

Ne. Všichni mi tenkrát radili, abych okamžitě odjela, že už tam nemohu zůstat, ale

Dokument Zrozena pro Afriku se natáčel v Keni, vlevo je Národní park Kora, uprostřed a vpravo Národní park Meru.

já jsem to naopak vzala jako výzvu. Považovala jsem to za něco, co mě posílilo. Když člověk žije v krásné zemi, musí za to zaplatit. A já se rozhodla, že i když to byl náročný zážitek, nebudu se z toho hroutit. Keňa byla tvrdá, několikrát jsem byla okradena, přišla jsem i o klidný hluboký spánek, protože v noci mezi druhou a čtvrtou ráno byla hodina vrahů. Všude se rozezněly alarmy, protože všichni zloději vyrazili krást. Proto se také městu Nairobi říká „Nairobi-ry“ (z angl., *robbery znamená loupež, pozn. red.*). Měla jsem pocit, že stále někde něco číhá, neustálé nebezpečí, ať už krádež, nebo násilí. Ale zvykla jsem si.

■ **I přes toto nebezpečí jste tam žila s celou rodinou, s malými dětmi?**

No, i když to může znít zvláště, já jsem v té chvíli neviděla jinou možnost. Své druhé dítě jsem dokonce porodila v Zimbabwe během své diplomatické mise. Být matkou a žít v Africe bylo pro mě silné rozhodnutí, které jsem udělala s vědomím všech rizik. Prostě jsem to brala jako součást svého života. Afrika nabízí i spoustu hodnotného.

■ **Zimbabwe se ale tenkrát zmítalo v nepokojích, šílené inflaci a všude řádila cholera a HIV.**

Zimbabwe pro mě byla zajímavá kapitola. Nepatří k nejkrásnějším zemím Afriky, ale je to místo, kde bych se klidně rozhodla dožít na důchod. Nebylo tam bezpečno, ovšem pořád lépe než v Keni. A Zimbabweané jsou věřící, mírumilovný a vzdělaný národ, s dětmi se nám tam žilo hrozně hezky. Ano, zažila jsem tam válečné veterány, kteří násilně zabírali farmy bílým farmá-

řům, byla tam obrovská inflace a hladomor. Kvůli choleře jsme dokonce museli jednou týdně dezinfikovat ambasádu. Nicméně pro mě to bylo vlastně takové permanentní kempování – když vypnuli elektrinu, nevadilo nám to, měli jsme vlastní generátory, měli jsme i vlastní studnu, přizpůsobili jsme se. Čtyři roky v Zimbabwe pro mě byly jedním z nejhezčích zážitků v Africe. Jen si musíte zvyknout dodržovat určitá pravidla.

„Kousky zubů se mi zaryly hluboko do dásní.“

■ **Jaká?**

Když jsem jezdila autem, všechno jsem kontrolovala – hned jsem zaklapla všechny zámky, nic jsem neměla u sebe, žádné cennosti, žádné šperky, hodinky, nic. Nenosila jsem ani náušnice. Vždy jsem měla oči na stopkách. Když jsem šla po ulici, dívala jsem se, kdo mě sleduje, a snažila jsem se chodit u stěny, abych byla alespoň z jedné strany krytá. Nikdy jsem nevycházela po setmění. Na ambasádě jsme měli i školení o tom, jak reagovat, když se něco stane. Třeba když jste na prázdné křižovatce, nikdy nezastavujte na červenou. A pokud vás někdo zastaví a chce vaše auto, okamžitě mu ho dejte. Neprovokujte, nesnažte se bránit. Když si odepínáte bezpečnostní pás, pak vždycky pomalu a vždy musíte říkat, co děláte, aby si ti, co vás přepadli, nemysleli,

že saháte pro zbrani. A počítejte s tím, že vám někdo může skočit pod auto.

■ **Prosím?**

To je taková africká specialita. Lidé, kteří jsou opravdu zoufalí, jsou schopni skočit pod auto, aby se zranili a následně se pokusili vysoudit odškodné. Takové věci se běžně dějí. Kdyby se to ale stalo, nesmíte zastavovat, protože to může vést k dalším problémům. Kolem nehody se shromáždí dav, lidé popadne amok a mohou vás zranit, nebo dokonce zabít. Po takové situaci musíte okamžitě jet na nejbližší policejní stanici, nahlásit to a nevracet se na místo bez policie. To byla všechna taková pravidla a opatření, co se vám zaryjí pod kůži. Některá praktikuji dodnes i v Česku. Bylo to opravdu těžké období, ale také hodně formující, i když to může znít drsně. Naučila jsem se, jak vnímat různé situace a reagovat na ně, zvykla jsem si na neustálý tlak. Šlo o to, jak se adaptovat a jak přežít, a to pro mě byla velká výzva.

■ **Po Zimbabwe jste se přemístila na čtyři roky do Namibie. Bylo to tam trochu lepší?**

Namibie byla hodně jiná. Obrovská země a mnohem civilizovanější. Byl to téměř návrat k normálnímu, bezpečnému životu. Byla to poslední destinace, kde jsme v Africe žili delší dobu, a po všech těch výzvách, jaké jsme zažili v jiných afrických zemích, to byla pro rodinu příjemná změna. Trochu mi sice chyběl ten adrenalin, na jaký už jsem byla zvyklá, cíleně však nebezpečí ne-

ZUZANA BERANOVÁ (54)

Vystudovala žurnalistiku na Univerzitě Karlově, v letech 1999 až 2000 pak studovala na Diplomatické akademii Ministerstva zahraničních věcí. Po počátečních krátkých misích do Nigérie a Konga dlouhodoběji působila v Keni (2001 až 2005) a Zimbabwe (2008 až 2011). V letech 2011 až 2015 pracovala pro Evropskou unii v Namibii, kde žila s rodinou.

Je vášnivou obdivovatelkou africké přírody i kultury. Letos měl premiéru dokument České televize *Zrozena pro Afriku*, v němž se Zuzana Beranová vydala po stopách Joy Adamsonové v její domovině. Napsala o Africe několik knížek a v roce 2022 byla kurátorkou výstavy o Joy Adamsonové v Obecním domě v její rodné Opavě (na snímku).

Dnes už sice žije opět v Česku, s Afrikou se ovšem nerozloučila. „Přešla jsem do soukromého sektoru a pro libereckou firmu Liaz prodávám do Afriky bezpilotní helikoptéry,“ říká Zuzana Beranová. „V Etiopii se například používají proti pouštním kobylkám a škodlivým špačkům.“

vyhledávám. Namibie, podobně jako třeba Botswana nebo Kapské Město, je bezpečné místo.

■ **Několik let už jste zpátky doma. Udržujete s Afrikou nějaký kontakt?**

Přešla jsem do soukromého sektoru a pro libereckou firmu Liaz prodávám do Afriky bezpilotní helikoptéry, takové velké drony. Mezi našimi zákazníky je třeba Etiopie nebo Botswana, takže se do Afriky často vracím. Naše helikoptéry slouží k mírovým účelům, například v Etiopii se používají proti pouštním kobylkám a škodlivým špačkům. Malí špačci tam žijí ve velkých hejnech, jež mohou mít až milion jedinců. Když přistanou na poli, za krátkou chvíli zničí celou úrodu, a pak pokračují dál. A stejně je to s těmi pouštními kobylkami.

■ **A přesně co dělají ty helikoptéry?**

Dokážou postříkat velkou část hejna, a tím ho zlikvidovat. Z hlediska ochranářů je to samozřejmě velmi citlivé téma, ale je to nezbytné pro ochranu úrody a zajištění potravy pro lidi. Jinak by se ta hejna rozmno-

„Skočí vám klidně pod auto a chtějí odškodné.“

žila, všechno zničila, a lidé by neměli co jíst. Bepilotní vrtulník není velký, má tři a půl metru na délku a na výšku přibližně 1,3 metru, ale unese docela velkou nádrž. Umí postříkat část hejna a pak se musí vrá-

tit pro nový postřík. Je to cyklický proces, ale velmi efektivní. Je řízen ze země, pomocí kamery se sleduje, kde se právě hejna nacházejí.

■ **Je o helikoptéry v Africe zájem?**

Ano, velký. Jednání jsou však v Africe na dlouhé lokte, trvá přibližně dva roky, než se projekt dokončí. Jedná se tam na mnoha úrovních, a do toho doufáte, že se nevymění úředníci nebo nepřijde vojenský puč. Ale helikoptéra má i další využití, je možné na ni připevnit různé senzory. Například některé země ji používají s multispektrálními kamerami, které vidí věci, co jsou lidskému oku neviditelné. Tyto kamery umožňují snímat třeba data o stavu úrody, aby zemědělci věděli, kdy je potřeba zavlažovat nebo úrodu chemicky ošetřit. Helikoptéra unese i přístroje na leteckou geofyziku, ty se používají při geologických průzkumech. Vedle nerostů je možné najít i různé vodní kapsy. V somálském regionu Etiopie, který je jedním z nejsušších, jsme pomocí helikoptéry našli vodu s 85% pravděpodobností, což je úžasný výsledek – standardně geologie dosahuje 30 až 40 %. Za tento projekt jsme dostali i ocenění od OSN.

Silvie Jurečková

TÉMA

Co si přečtete v příštím čísle:

- **ZMATEK V DUŠI.** Psychiatr prof. Pavel Mohr o hlavních duševních poruchách. Proč vznikají? Přibývá jich? Jsou dědičné? Jaké jsou první signály? Jak změní lidem život?
- **BUDIŽ TMA...** Pravdy a lži o modrém světě a melatoninu a jejich vlivu na spánek.
- **TVRĐÁK LEO.** Bývalý hokejový ranař Leo Gudas o synovi v NHL, dceři v showbyznysu, o životě v Kuvajtu a o tom, proč se přestěhoval na Slovensko.

pátek
9. 5.